

Die deutsche Schule, 1904. 10—12. f. és 1905. 1. f.

10. f. *Anthes* arra felel, hogy mire való a művészet az iskolában. Megállapítja azt a jól ismert tényt, hogy a művészettel foglalkozók nézeteik terjesztésére mindinkább az iskolát kívánják felhasználni. A művészet minden ágát a fejlődés szempontjából nézi *Anthes* s főként a költészettel foglalkozik, melynek az iskolában legnagyobb helye van. Az iskolának nem szabad növendékeit művészeti tekintetben a fejlődésnek már túlhaladott fokán megtartania, tehát a classikusok fokozatán sem. Sőt inkább kötelessége úgy nevelnie, hogy átélhessék és élvezhessék a magok korának a művészetét s tudjanak minden műtermékből igazi nyereséget szerezni az életre. Legnevezetesebb az a kijelentése, hogy a művészettörténeti oktatás, melylyel eddig kísérleteztek, teljesen elégtelennek, sőt gátlónak és károsnak bizonyult. Az iskola irodalmi s egyéb művészi tanításának józanul csupán az lehet a célja, hogy a nép műveltségét művészeti tekintetben fokozza. Ezért arról kell gondoskodni, hogy a nép tanulja meg, hogy olyan igényei legyenek a művészet iránt, amilyenekre a modern ember jogosult és kötelezett úgy a művészet, mint saját maga szempontjából. *Paulsen* felel *Ries*nek a néptanítók egyetemi tanulmányozása ügyében, fentartva multkor ismertetett véleményét. *Pretzel* a mannheimi népiskolák új szervezete ellen mondja el kifogásait. Ez a szervezet a gyermekek tehetségeinek különböző voltát veszi alapul s aszerint osztja őket három csoportba, 1. tehetségesebbek, 2. a közepesnél gyengébb és 3. igen gyenge tehetségűek.

11. f. *Grosser* a pædagogiai és elméleti lélektan viszonyáról kezd a 12. füzetben végződő cikket, mert úgy látja, hogy a vélemények nem egyeznek meg abban: mit kell tudnia a nevelőnek a lélektanból, vagyis mit lehet pædagogiai lélektannak nevezni. Az általános lélektani ismereteken kívül — amelyekre minden papnak, ügyvédnek, szóval olyanoknak, kiknek másokra hatniok kell, szükségök van — fontosak a nevelőre nézve a lelki élet bonyolult jelenségei, amelyekkel folytonosan dolga van, amelyekkel a tanulóban találkozik. Ezek fontossága a nevelés feladatának a felfogása szerint különböző, aszerint, hogy az értelem lehető legteljesebb kifejtése-e a cél avagy a gyakorlati tevékenységre való előkészítés. Azok a lélektani kézikönyvek, melyek a tanítóképzést szolgálják, nem tesznek különbséget pædagogiai lélektan és általában lélektan között, holott ez szükséges. Különösen fontos a tanítóra nézve az észrevezést, szemlélést és elképzelést, főként pedig a képzetek társulását, és alakulását tárgyaló része a lélektannak. Az emlékezetnek, a leányok és fiúk szellemi fejlődése különböző voltának is nagy a pædag. jelentősége. Legfontosabb azonban e szempontból az akaratról szóló fejezet. Mindezek részletes kifejtése előidézné, hogy a

lélektan a neveléstudományak az eddiginél sokkal nagyobb hasznot tenne. K. *Beier* vallástörténeti könyveket ismertet, melyeket Schiele a nép számára írt. *Gansberg* «Szavak, melyek megelevenednek» címmel a gyermekek dolgozatairól beszél kedves, érdekes dolgokat, a közvetlenséget, elevenséget hangoztatva s példákon fel is tüntetve.

12. f. *Grosser* cikkének a végén kívül *Sturm* ismerteti bőven Göhringnek azt a könyvét, mely a XVIII. század ifjúsági irodalmát tárgyalja s mely «A német ifjúsági irodalom története» c. nagyobb mű kezdete. *Ernst Linde M. Paul* tanítási módját bírálja, kapcsolatban ennek «Saul első győzelme» című kis cikkével, mely elbeszélés alakjában adja ezt a bibliai történetet. *Planck* «Van-e nevelő-oktatás? — e kérdésre így foglalja össze a feleletet: Az oktatásnak az a feladata, hogy előállítsa a közösség minden tagjában a szükséges erkölcsi tudást, amelynek alapján nevelheti csak az erkölcsi közösség a maga tagjait. Tagadja azonban, hogy ezt maga az oktatás végezhetné.

1905. 1. f. Az új köntösben megjelenő évfolyamot *Rissmann* szerkesztő nyitja meg az iskola reformjáról szóló cikkel. Vizsgálja mindazokat a változásokat, melyek a köznevelés ügyének s kivált az iskolának a megítélésében észrevehetőek. Megnövekedtek a követelmények s nehezebbé vált a kielégítésök. Mindig több ismeretre van szükség, mindig nehezebb bevezetni az ifjakat a jelen életébe és ily viszonyok között mindig nehezebbé válik maga a nevelés is. A család és a nyilvánosság nevelő befolyása helyett folytonosan nőnek az iskolához fűzött kívánságok. Pedig a «Sollen und Können» ott sincs kellő arányban. Ezért növekedik az ellentét az iskola hagyományai és az élet követelményei között. Jogosan emelnek kifogást az iskola egyoldalúsága ellen: elhanyagolja a testi nevelést és főként csak az értelmet műveli. Ez a kifogás különben a kor áramlatából fakad: a mai ember többre becsüli a határozott akarást, mint a pusztán értelmi munkát. Tulságos követelményekkel, de öröndetes élénkséggel kíván részt a művészet az iskola munkájában. Érdekes megjegyzéseket tesz R. arra, hogy mint halad együtt az iskola értelmi irányzatával a módszer túlbecsülése, amely annál inkább növekszik, minél lazább a személyes viszony tanító és tanulók között. Azt is észreveszi R., hogy nemcsak egyes szempontokból, hanem általában is erős ellenzés keletkezett az iskolával szemben. Hangok emelkednek, hogy védeni kell a tehetségesek jogát, a felsőbb fokon meg kell engedni a tantárgyak választásában bizonyos szabadságot stb. Az iskola reformjának szabadságot és nem új bilincseket kell hoznia az egyesek számára. Az iskolának lehetően teret kell adnia az egyéni erő kifejlődésének, de nem szabad elfelejtenünk, hogy ez az erő kifejtés még nem meríti ki a nevelés feladatát. A nevelés nem csupán az egyest szolgálja, hanem a közös-

seget is és e tekintetben az a feladata, hogy a serdülő nemzedékeknek átadja a kulturkincset. A kettős feladat közelítését az a túlzás akadályozza, mely az iskolát tömegnevelő intézetté teszi. A reformnak ezen kellene segítenie. Nem szabad aztán egynek tekinteni a *személyiség* kifejlődését a következetes *egyénség* alapul vetésével, mert ez minden emberi közösséget megszüntet és rideg önzéshez vezet. *Natorp* azt kezdi fejtegetni mi jelentősége volna Németországban a felekezeti oktatás törvénybe iktatásának. *Pabst* John Dewey amerikai pädagogus nyomán az amerikai nevelőiskolákat ismerteti. Bevezetésül utal arra, mily buzgón folyik odaát a lélektan és neveléstudomány tanulmányozása s mint fejlődnek ki az új világban olyan päd. irányok, melyek az iskolai nevelés céljára és módjára vonatkozó eddigi hagyományos felfogással teljesen szakítanak. Ennek jellemzésére felemlíti, hogy Dewey az írásaiban Fröbelen kívül német pädagogust egyáltalában nem említ, philosophust is csak Hegelt, akivel szembe száll.

E folyóirat mindenik száma szemlét is közöl, mely mindent felölel, ami csak a német nevelés és oktatásügygyel kapcsolatos; apró utalások számára is külön rovata van. Jegyzetek és kisebb közlések minden számban bőven vannak s a lapot sok oldalúan használhatóvá teszik.

i. s.

KÜLFÖLDI PÆDAGOGIAI KÖNYVÉSZET.

(1904.)

III.

Német irodalom.

- Ament Wilh.*: Fortschritte der Kinderseelenkunde 1895—1903. (Sammlung v. Abhandlungen zur psychol. Pädagogik I. Bd. 2. Heft.) Leipzig, 1904. Engelmann. (8-r., V+68 l.) 1·50 M.
- Angerstein Ed.*: Geschichte der Leibesübungen in den Grundzügen. 3. Aufl. Wien, 1904. Pichler. (8-r., IV+211 l.) 1·50 M.
- Anthes Otto*: Dichter und Schulmeister. Von der Behandlung dichterischer Kunstwerke in der Schule. Leipzig, 1904. Voigtländer. (8-r., 71 l.) —80 M.
- Arndt's* Fragmente über Menschenbildung. Nach der Original-Ausgabe neu hrsg. von Münch und Meisner. (Bibliothek pädagogischer Classiker 42. Bd.) Langensalza, 1904. Beyer. (8-r., XXVIII+234 l.) 2·40 M.
- Bartholome*: Handbuch der Erziehungs- und Unterrichtslehre für Lehrerbildungsanstalten. II. Theil. Didaktik oder allgemeine Unterrichtslehre. Schulkunde. Breslau, 1904. Hirt. (8-r., VIII+152 l.) 2·50 M.
- Baur Alfr.*: Das kranke Schulkind. Anleitung zum physiologisch-psycholog. Beobachten in der Schule. 3. Auflage. Stuttgart, 1904. Enke. (Lex. 8-r., VIII+339 l. + 128 ábra) 7 M.